

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

TVED PRÆSTEGÅRD

SYDDJURS KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

04.11.2014
Sidse Martens Gudmand-Høyer
2013-7.82.07/706-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Syddjurs Kommune
Tved Kirkebakke 11-14, 8420 Knebel
Tved Præstegård
1986
Den trefløjede præstegård (ca. 1800).

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Tved Præstegård ligger ud til Knebel Vig vest for Tved Kirke. Stuehuset ligger trukket tilbage fra vejen bag en pigstensbelagt gårdsplads, der indrammes af avlslænger mod øst og vest. Bag ved og vest for stuehuset er en have.

Stuehuset er et enetages længehus i sorttjæret egebindingsværk med fodrem og hvidkalkede tav. Den østre undergavl er grundmuret, mens den vestre overgavl er let udkraget. Bygningen hviler på en sokkel der er dels af syldsten, dels pudset og sorttjæret. Taget er et rødt, teglhængt heltag med halvvalm over gavlene, og i rygningen er tre hvidtede skorstenspiber med sokkel og krave. Tagudhænget lukkes med en hvidmalet gesims af træ og gavlene har hvidmalede vindskeder. Mod gårdspladsen er to indgange, mod vest er en nyere, tofløjet fyldingsdør indrammet af pilastre, der bærer en gesims i et teglhængt vindfang af bindingsværk, og mod øst er en nyere fyldingsdør med indfatning. I havesiden er en ældre havedør med støbt terrasse foran, og i den østre gavl er en nyere bræddedør. Vinduerne er af varierende alder og er mestendels torammede og tredelte. I den vestre gavl ses trerammede vinduer med fire ruder i hver rammer, hvorunder løsholterne er sænkede. Dørene er malet røde og vinduerne er hvidmalede.

I stuehusets indre er en traditionel grundplan bevaret med to indgange og en langsgående midterskillevej. Den vestre del er indrettet med repræsentative rum som stuer, havestue og kontor med brandskab, mens der mod øst er værelser, badeværelser, køkken og bryggers. I det indre ses en traditionel materialeholdning med planke- og klinkegulve, pudsede vægge, synlige bjælkelag og loftsbrædder. Der er bevaret flere ældre fyldingsdøre, greb og enkelte hængsler. Fra køkkenet er der adgang til en mindre kælder via en gulvlem. Kælderen har støbte gulve, kalkede kampestensvægge og loftet er dækket af nyere plader. Fra bryggerset er der adgang til tagetagen via en nyere ligeløbstrappe. Loftsrummet har synlig tagkonstruktion med dobbelte langstole og et trædegulv af brædder.

Stuehuset.

Loftsrummet skilles i midten af et indbygget et arkivrum med gipsvægge og pladedøre.

Den østre og vestre længe er ligeledes opført i sorttjæret egebindingsværk med hvidkalkede tavl. Begge længer har kun delvist gennemstukne bjælkehoveder og delvist bevarede fodremme. Soklerne er dels sortpudsede, dels af syldsten. Tagene er stråttækte med lyngmønstre samt halvvalm over gavlene, dog har den østre længe halvvalm over den nordre gavl. Tagudhængene lukkes med hvide sugfjæle. Den østre længe har to tagskægskviste ind mod gårdspladsen, hvori der sidder traditionelt udførte opsprossede vinduer. Begge længers søndre gavle er udført med nyt tømmer og tavl og i hver gavl sidder en tofløjet revleport og herover en revleluge. Endvidere er den søndre del af østlængens østre langside udført i nyt tømmer. Begge længer har nyere revledøre og -porte ind mod gårdspladsen, hvoraf nogle har ældre hængsler, og den vestre længe har endvidere en nyere, rød fyldingsdør. Bag den ene revleport i den østre længe er en nyere glasdør, en lignende dør med en revledør foran er i samme længes østre langside. Alle revledøre og -luger er malet sorte. Vinduerne er nyere, men traditionelt udførte en- og torammede opsprossede og hvidmalede vinduer. I den vestre længes søndre del er endvidere ældre og nyere staldvinduer af støbejern.

Den vestre længe er indrettet med stald mod syd, konfirmandstue, køkken og toiletter mod nord og herimellem en vognport. Stalden har støbte gulve og trug, pudsede kalkede ydervægge, søjler af beton og et nyere pladeloft. Vognporten har støbt gulv, vægge i overkalket bindingsværk og et nyere pladeloft, mens den nordre del har nye brædde- og klinkegulve, pudsede vægge og lofter med nye, synlige loftsbjælker og loftsbrædder og pladedøre.

Den østre længe er indrettet med garage og depot i begge gavle og herimellem toiletter til kirkegængerne, graverkontor og badeværelse samt laderum. Depot, laderum og garage har støbte gulve, laderummet er åbent til kip med synlige konstruktioner mens de andre rum har nyere pladelofter, væggene er kalkede med synligt bindingsværk. I toiletter og graverfaciliteter er nyere klinkegulve, pudsede vægge og synlige loftsbjælker og pudsede loftsflader.

Den østre længe.

Den vestre længe.

— BYGNINGSHISTORIE

Tved Præstegård blev genopført efter en brand i 1677 af Thomas Christophersen Helsing (1662-81) og bestod oprindeligt af et firfløjet anlæg af egebindingsværk. I den vestre længe var stald og i den østre var der lade, og i den søndre en var en port ind til gårdspladsen. Den søndre længe blev senere nedrevet.

Stuehusets nuværende skikkelse er fra 1800-tallet, hvor Folkmar Holm (1838-75) udførte en omfattende istandsættelse af præstegården, mens dele af længernes bindingsværkskonstruktion er meget ældre. Stuehuset blev gennemgribende istandsat i 1970'erne og udlængerne i 1980'erne. I denne forbindelse blev der indrettet konfirmandstue i vestlængens nordlige ende, hvor der tidligere var en mindre bolig.

— KILDER

Gamle danske præstegårde i tekst og billeder. Flemming Jerk. Forum, 1978.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Tved Præstegårds miljømæssige værdi knytter sig til beliggenheden ved siden af kirken samt til det trefløjede anlæg, der ligger samlet omkring den store gårdsplads samt til haven vest og nord for stuehuset, der tilsammen udgør et mindre, meget helstøbt kulturmiljø. Endvidere er præstegården og kirken placeret markant i landskabet, hvor de udgør en fritliggende helhed på brinken over Knebel Vig.

Tved Præstegård med Tved Kirke i baggrunden.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Tved Præstegårds kulturhistoriske værdi knytter sig overordnet til helheden bestående af repræsentativt, teglhængt stuehus med skorstenspiber opført i kraftigt og righoldigt bindingsværk med to indgange og de tidligere, mere ydmyge avlslænger, der tilsammen vidner om præsteembedets tidligere magtfulde position i lokalsamfundet. Ligesom bygningernes indbyrdes hierarki og oprindelige funktioner stadig er tydeligt aflæselige.

Stuehuset signalerer beboelse med sit teglhængte tag, skorstenspiberne, vindfanget, den gesimslignende sugfjæl og de taktfast placerede vinduer. Endvidere er de to indgange et karakteristisk træk for præstegårde, der oprindeligt havde både en privat og offentlig funktion.

De stråtede længers ubrudte tagflader, tagskægskviste, staldvinduer, læseluger, revleporte og revledøre samt deres overvejende lukkede karakter, hvor vinduerne er mere uregelmæssigt placeret og af varierende format vidner derimod om bygningernes oprindelige brug som lade og stald, mens vestre længes torammede vinduer og rødmaledede fyldingsdør afspejler den tidligere sekundære bolig i den nordre ende.

Endvidere knytter den kulturhistoriske værdi sig til det ældre egnskarakteristiske kraftige og righoldige, egetømmer på fodrem, med gennemstukne bjælkehoveder. I den østre længes nordgavl er endvidere egnskarakteristiske skråbånd, der støtter selve hjørnestolpen i hjørnefagene ligesom de halvvalmede stråtage og tagskægskvistene er kendetegnende i det østlige Jylland.

I stuehusets indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til den traditionelle grundplan med to forstuer, hvoraf den vestre leder til bygningens repræsentative stuer og præstens kontor, mens den østre leder til boligens mere private værelser og de funktionelle rum som køkken og bryggers. Hertil kommer tagrummet med synlige konstruktioner samt kælderen og de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder en- og tofløjede fyldingsdøre med gerichter, hængsler og greb, hvoraf de ældste barokke enfyldingsdøre formentlig stammer fra det oprindelige stuehus. Endvidere de ældre vinduer med stormkroge og anverfere.

I den østre længe knytter den kulturhistoriske værdi sig i det indre til laderummets synlige konstruktioner, depot og magasinrum, mens den kulturhistoriske værdi i den vestre længes indre knytter sig til staldrummet og vognporten. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer samt den traditionelle og funktionsbetingede materialeholdning.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi knytter sig overordnet til det samlede anlæg, hvor bygningernes imponerende længder fremhæves af det kraftige tømmer og de ubrudte tagflader. Det indbyrdes bygningshierarki er tydeligt i såvel bygningernes placering og facadeskemaer, hvormed Tved Præstegård fremtræder som en gedigen, karakterfuld helhed, hvor de dekorative detaljer begrænser sig til stuehusets vindfang og gesimslignende sugfjæl samt til fyldingsdøre og dørindfatningerne.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

Tved Præstegårds bærende fredningsværdier knytter sig overordnet til det trefløjede anlæg og bygningernes indbyrdes hierarki med et repræsentativt stuehus mod nord, lade mod øst og staldbygning mod vest.

Stuehusets bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den klart definerede bygningskrop i sorttjæret, righoldigt bindingsværk med fodrem på en sokkel af syldsten med ubrudt, teglhængt halvvalmet tag med tre skorstenspiber i rygningen, vindfang og to

indgange. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder vinduer samt de traditionelt udførte fyldingsdøre, dørindfatningen og den traditionelle materialeholdning.

I stuehusets indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den traditionelle grundplan med to indgange og en repræsentativ del mod vest og en mere privat og funktionel del mod øst samt til den mindre kælder med kampestensvægge og tagrummets synlige konstruktioner og bræddegulv. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder en- og tofløjede fyldingsdøre, ældre hængsler og greb samt den traditionelle materialeholdning.

Vest- og østlængens bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til det svære, righoldige bindingsværk, fodremme og gennemstukne bjælkehoveder, skråbånd, sokler af syld, de ubrudte stråttækte tage, tagskægskviste, de traditionelle revleporte, -døre og -luger. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder staldvinduer, hængsler og beslag samt den traditionelle materialeholdning.

I vestlængens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til stalden med søjler og støbt gulv med trug, til vognporten med bindingsværksvægge samt til den traditionelle materialeholdning.

I østlængens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til laderummets synlige konstruktioner, til magasin- og depotrum samt til den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.